

De ambtelijke aanwezigheid in de kerkdienst volgens de kerkorde van de Hersteld Hervormde Kerk

Versie: 1.1 – 09-04-2020

ds. P.D. van den Boogaard

Vanwege de maatregelen van de overheid ter voorkoming van de verspreiding van het coronavirus is het niet meer mogelijk om als gemeente op de gewone wijze samen te komen. De kerkdiensten vinden in aangepaste vorm plaats in aanwezigheid van een beperkt aantal personen. In een minimumsituatie betekent dat een predikant, een ouderling, een diaken, een organist en een koster. De gemeente is met de dienst verbonden door audio(visuele) middelen.

Nu rijst in verschillende gemeenten de vraag: "wat is eigenlijk een minimale aanwezigheid om een ambtelijke dienst te houden?" Dat spitst zich meestal toe op de vraag of een diaken aanwezig moet zijn om daadwerkelijk een kerkdienst te kunnen houden waarbij alle ambtelijke handelingen kunnen worden verricht. Bij die handelingen kan worden gedacht aan het uitspreken van votum én groet, de verkondiging des Woords, de dienst der gebeden en het uitspreken van de zegen aan het einde van de kerkdienst. Ik richt me specifiek op de vraag wat de kerkorde hierover zegt.

De kerkorde spreekt zich uit over de ambtelijke tegenwoordigheid in de zogenaamde Romeinse artikelen. Deze artikelen vormen de eigenlijke kerkorde en kunnen vergeleken worden met een 'grondwet'. De verdere uitwerking hiervan is te vinden in de zogenaamde 'ordinanties', waarin ook enkele bepalingen over de ambtelijke tegenwoordigheid zijn opgenomen. Zowel de kerkorde als de ordinanties zijn te vinden op de website van de kerk.

De verantwoordelijkheden van de verschillende ambten in de kerkdienst zijn te vinden in artikel IV van de Romeinse artikelen. Daarin worden de taken van de predikanten, ouderlingen en diakenen afzonderlijk beschreven. Aan de predikanten is volgens lid 3 van het genoemde artikel, naast andere taken, specifiek toevertrouwd: "de verkondiging des Woords, de bediening van de sacramenten, de dienst der gebeden en de leiding van de kerkdiensten". Aan zowel de ouderling (art. IV-6) als de diaken (art. IV-7) is toevertrouwd: "de ambtelijk tegenwoordigheid bij de kerkdienst". Op de ouderlingen rust daarbij een bijzondere verantwoordelijkheid namelijk: "het dragen van de medeverantwoordelijkheid voor de bediening des Woords". De diakenen hebben in de kerkdienst de "leiding over het inzamelen van de liefdegaven".

Ord. 1-2-1 bepaalt voorts als eerste taak van de kerkenraad als geheel(!), dus inclusief de diakenen: "de dienst des Woords en der sacramenten te onderhouden". Voor gewone kerkdiensten is hiermee de aanwezigheid van de ambten duidelijk.

In diensten waarin de sacramenten worden bediend, bepaalt de kerkorde met nadruk dat ouderlingen en diakenen aanwezig dienen te zijn. Ouderlingen dragen namelijk "medeverantwoordelijkheid voor het rechte gebruik van de sacramenten" (art. IV-6 en ord. 14-1-1) en de diakenen "dienen (eventueel) aan de tafel des Heeren" (art. IV-7 en ord. 10-5-2). Dit wordt vervolgens onderstreept door het feit dat de kerkorde met nadruk stelt dat ook bij huwelijksdiensten een ouderling én een diaken aanwezig moeten zijn (ord. 12-4-2). Ook diensten waarin een huwelijk wordt bevestigd en ingezegend zijn volledig ambtelijke diensten waarbij elk ambt aanwezig moet zijn.

Samenvattend: om een ambtelijke dienst te houden is het nodig dat naast de predikant of andere bevoegde voorganger zowel een ouderling als een diaken in de dienst aanwezig zijn. De

Veelgestelde vragen – De ambtelijke aanwezigheid in de kerkdienst

kerkordelijke bepalingen onderstrepen de gelijkwaardigheid van de ambten en regelen de onderscheiden verantwoordelijkheden.

Tot slot, wat is volgens de kerkorde een kerkdienst? Ook daarvoor leggen we ons oor te luister bij de Romeinse artikelen, nu bij artikel XI. Art. XI-1 bepaalt: "In haar kerkdiensten komt de gemeente samen tot de dienst des Woords, de dienst der sacramenten, de dienst der gebeden en de dienst der barmhartigheid." Zonder hier uitpuittend op in te gaan, wordt duidelijk dat de gemeente "samenkomt tot in ieder geval de dienst des Woords (prediking) en de dienst der gebeden". Op dit moment is dat (helaas) niet in volle werkelijkheid mogelijk. De dienst des Woords en de dienst der gebeden gaan door, de gemeente is echter slechts in enkele leden (naast de ambtsdragers, ook koster en organist) vertegenwoordigd. In de dienst der barmhartigheid kan op een andere wijze worden voorzien. Tegelijk mogen we stellen dat de technische middelen de samenkomst niet vervangen, maar een goede noodvoorziening bieden om als gemeente toch onder de dienst des Woords en der gebeden samen te komen.

Laten we ons, lettend op het spreken van de Heere in deze tijd, verootmoedigen voor Hem in het verlangen dat Hij ons spoedig weer de mogelijkheid geeft om als gemeente samen te komen in Zijn huis. "Hoe branden mijn genegenheên, / Om 's HEEREN voorhof in te treên! / Mijn ziel bezwijkt van sterk verlangen; / Mijn hart roept uit tot God, Die leeft, / En aan mijn ziel het leven geeft." (Ps. 84:1b ber.)